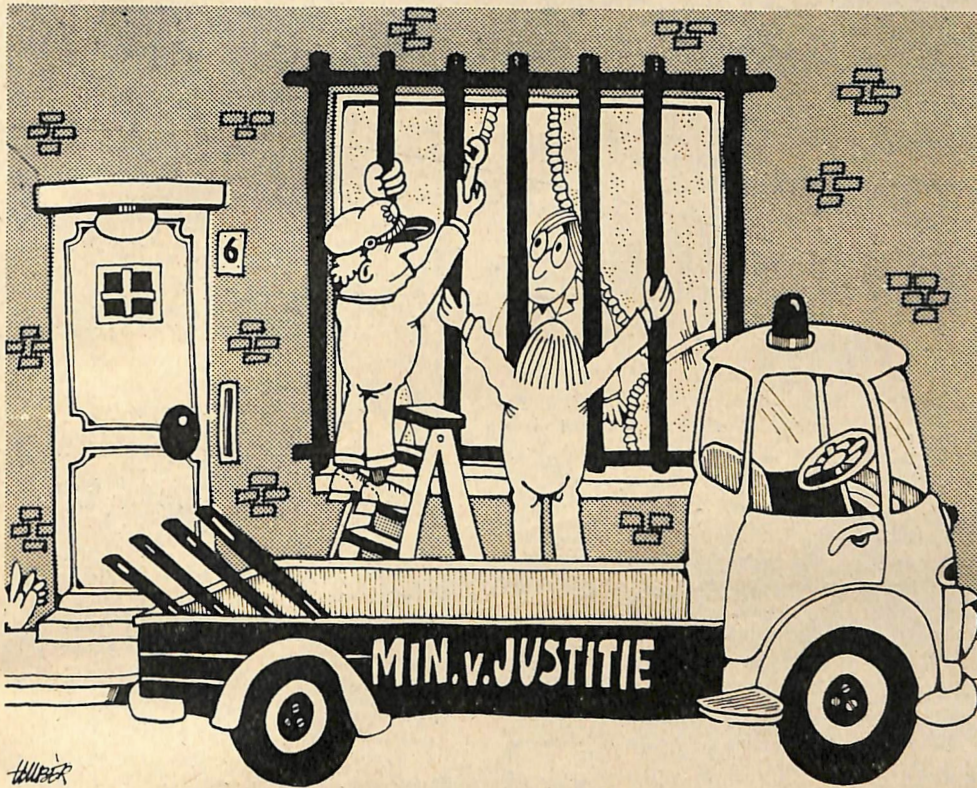

Angst is erger dan gevaar

Uit KRI, maandblad voor reklassering van september 1977.

Terwijl onze Oosterburen hardere celstraffen toepassen ten aanzien van extreem-linkse misdadigers ritselt het in Nederland van plannen tot humanisering van gevangenisstraf. Al jaren geleden hebben onderzoekers vastgesteld, dat opsluiting langer dan vijf jaar volstrekt zinloos is. Een nieuw onderzoek, onder leiding van drs. C. van der Werff onder 180 gedetineerden, die vermindering of zelfs kwijtschelding van straf hadden gekregen, schijnt dit te bevestigen.

Er was nl. bij sommige juristen bezorgdheid ontstaan of deze gratieverlening niet sneller tot het plegen van een nieuwe misdaad zou leiden.

Het tegendeel bleek het geval te zijn: volgens het verslag in de Volkskrant d.d. 5-10-77 werden binnen zes jaar na de vrijlating duidelijk minder misdaden gepleegd door de gegratieerden dan door hen, die hun straf volledig hadden moeten uitzitten.

Genade voor recht – 't is niet alleen humaner, maar blijkbaar ook beter voor het verminderen van de misdaadigheid.

A. Wd

In deze Humanist

- HIVOS vraagt aandacht voor zijn arbeid ten behoeve van de derde wereld: Cora Ouweleen op pag 3
- De vraag naar bloed stijgt jaarlijks. Mensen van alle gezindten geven het ten behoeve van hun zieke medemens. pag. 4-5
- Nieuws uit de gemeenschappen vraagt dit keer veel ruimte, omdat er ideeën naar voren komen die ook voor andere gemeenschappen waardevol kunnen zijn. pag 6-7

De Nederlandse persorganen weerspiegelen zwak maar heel essentieel wat er in de Duitse openbare meningsvorming omgaat. Het is een zorgelijke situatie: kleine terreurgroepen bestonden het bestaan in Duitsland en er moet wel aangenomen worden dat er enige organisatorische structuur zit onder de oppervlakte. De moordaanslagen en gijzelingen zijn wel niet erg talrijk maar wel regelmatig en vertonen een buitengewoon onverschrokken karakter.

Wat er echter omheen gebeurt is, dunkt mij, veel erger en bedenkelijker. Als je de kranten uit Duitsland volgt – en zoals gezegd: Onze eigen pers geeft er veel van door – dan overkomt je een griezelig gevoel. Natuurlijk gaan er stemmen op om de doodstraf veelvuldig toe te passen, om de politie zwaarder te bewapenen, om eenheden vrijwillige politie naast het leger regelmatig in te zetten. De Duitse regering kraakt zo nu en dan onder de zware druk.

We moeten natuurlijk niet overdrijven, maar een lichte paniek zit onmiskenbaar in de lucht. Het bericht dat met grote voortvarendheid de wet op het isoleren van gevangenen er door is gejaagd – waardoor bepaalde verdachte personen van elk contact met de buitenwereld, met relaties en zelfs van rechtshulp worden uitgesloten gedurende een verlengbare periode van een maand – dat bericht is tussen verscheidene andere symptomen zeldzaam verontrustend.

Het is de sfeer van „sluit de rijen“, van „hou nou maar eens op met je genuanceerde meningen“, van „loop ons niet voor de voeten“. De democratie lijkt bang geworden. Democraten doen wat panisch. Een hele rij van Duitse schrijvers en intellectuelen legt maar steeds ongeveer gelijklopende verklaringen af: „Dubbelzinnigheden zijn niet meer op hun plaats“ (Böll). „Wij zullen in de toekomst alle stromingen onder studenten tegengaan... enz“. Zelfs in ons land komt Beerling met zelfbeschuldigingen: hij heeft studenten misschien te makkelijk de ideeën van de Frankfurter Schule uitgelegd. Mijn hemel!

Ik bedoel die sfeer als ik het over het bedenkelijke van de Duitse situatie heb: de kleine en de grote paniek, het op elkaar gaan loeren – „heeft hij er zich al openlijk tegen verklaard? En waarom zwijgt zij?“ En de eerste maatregelen bevestigen de groeiende onzekerheid, de angst.

Het onthouden van rechtshulp (ook al is die te verdenken van samenspanning) is geen geringe maatregel. Deze soort van wettige rechten behoren niet tot de kleine omgangsvormen der vrijheid – zij vormen de palen van ons democratisch bestel: rechtsbijstand, rechtsgelijkheid, wie beschuldigt moet bewijzen. Een beetje minder democratie bestaat, geloof ik, niet. Men heeft er ook nog nooit iets op gevonden om een beetje minder zwanger te zijn.

De democratie mag niet zwak zijn, zegt men dan. Maar ik dacht altijd dat de democratie uiteraard zwak is. Toenemende cultuur (en daartoe behoort de democratische staatsvorm) betekent altijd toeneming van kwetsbaarheid. Ik onderschat de ellende van de terreur niet, ik wil dat wel zes keer herhalen. Maar het grootste gevaar voor een democratie is *niet* dat zij in gevaar verkeert! Het grootste, in de prijs inbegrepen risico van de democratie is: dat democraten bang worden – en dat het vermoeden, het gerucht, het aanbren-gen, de stilte gaan regeren.

P. S.

Hoofdbestuur

Op 16 september waren er alweer dertien punten te melden onder actualiteiten. Daarbij waren er nog al wat zaken als openingen, bezoeken en jaarvergaderingen. Zo opent ABAL een derde wereldproductenwinkel in Arnhem, en gaat *Humanitas* op zijn jaarvergadering van voorzitter wisselen. Onze voorzitter heeft de *Belgische* voorzitter ontmoet, en de gesprekken met politieke partijen zijn lopende. Ik ga zelf mee naar een ontmoeting met de VVD in het gebouw van de Tweede Kamer. Alleen met de PvdA loopt het wat vertraagd, omdat het kamerlid Roethof ziek is. Roethof maakt ook nog deel uit van onze verbondsraad. We sturen hem een attentie en wensen hem beterschap.

Het is ook duidelijk dat het discussiesizoen weer is begonnen. Te Leiden gaat Schwarz in het krijt tegen bisschop Simonis; studenten hebben daar voor een forum gezorgd. Het tussen beide komen *inbreken* in een lopende discussie lijkt helaas ook weer nodig: bij het departement van Binnenlandse Zaken. Want daar worden allerlei zaken weer wél met de kerken aangesneden, maar niet met ons. Dit zou nu eens een keer helemaal uit moeten zijn. Maar ja: maakt ú er dan leden bij om onze druk te kunnen vergroten?

We zullen nu al een vacature hebben in het hoofdbestuur. Gerard Kosse moet zich om gezondheidsredenen strikt gaan beperken tot zijn werk. Dat wil zeggen dat de gemeenschappen al meteen kunnen gaan meedenken over de vervulling van die plaats. Maar het meest spectaculaire van deze vergaderavond was ongetwijfeld de opstelling van een anti-neutronenbomverklaring.

Goldstein en Spigt hadden hiertoe ontwerpen geleverd. Deze verklaring zult u elders in *Humanist* aantreffen, maar u zult hem ook al opgemerkt hebben uit onze radiouitzending (waar u natuurlijk naar luistert) en (hopelijk) de pers.

Op de agenda stond de verdere inschakeling van de Gemeenschappen bij het zoeken naar nieuwe hoofdbestuurders. Dit naar aanleiding van het Congres, waar men hier op had aangedrongen en waar we dit beloofd hebben. Toch weten we niet veel anders te bedenken dan nú al een brief te schrijven aan de gemeenschappen en hen te verzoeken mogelijke kandidaten te noemen, bij voorkeur leden van het Verbond. Als dit stukje voor de *Humanist* af is, moet ik die brief maar eens gaan schrijven. Ook de beroepscode voor geestelijk raadslieden kwam weer ter sprake: in eindlezing. Deze eindlezing zal gelden voor ten hoogste twee jaar, waarna hij eventueel herzien kan worden op grond van de opgedane ervaringen ermee.

Bij de evaluatie van onze radio en TV-uitzendingen kwam de ledenwerving door het scheppen van een opbel-mogelijkheid aan het einde van uitzendingen (vooral van TV), weer naar voren. De RTV commissie biedt nog steeds aanzienlijke weerstand tegen deze werfacties. Maar zij werken goed en goedkoop. Dus tóch maar méér ervan.

Bij de maartactie van het Steunfonds zal in 1978 accent gelegd worden op het Humanistisch Vormingsonderwijs. Dit moet maar eens goed in de aandacht komen en zo mogelijk een flinke duw in de rug krijgen,

AJW

Berichten uit de IHEU-commissie

De voorbereidingen voor het IHEU-congres dat van 31 juli tot 4 augustus 1978 in Guilford zal worden gehouden, zijn nu zover gevorderd dat we binnenkort de zogenaamde First Announcements (voorlopige inschrijfformulieren) kunnen rondzenden.

Ernst en Ank van Brakel hebben in Londen een bespreking gehad met mensen van de British Humanist Association die een groot deel van de congresorganisatie verzorgen.

De samenwerking met deze Engelse IHEU-leden verloopt gelukkig heel wat beter en vlotter dan met de Franse organisatoren van ons congres in Parijs, elf jaar geleden. Daar moesten de Hollanders praktisch alles zelf doen, inclusief de voorziening van w.c.-papier. (Het ophangen van een nieuwe rol als de oude op is, vormt

trouwens een treffende illustratie van de begrippen medemenselijkheid en solidariteit.)

De Van Brakels zijn ook in Guilford geweest om de universiteit te bekijken waar het congres zal worden gehuisvest. Het vrij nieuwe gebouwencomplex ligt naast de eveneens na-oorlogse kathedraal op een heuvel aan de rand van de stad.

Voor de plenaire vergaderingen en de discussiegroepen zijn er zalen in allerlei maten, en er is ook een restaurant, bar, coffeeshop, zelfbedieningswinkel, boekwinkel en een kapper. De deelnemers aan het congres worden ondergebracht in keurige studentenkamers waarvan sommige voor twee personen zijn ingericht.

Behalve voor de lezingen en discussie is er ook ruime tijd gereserveerd voor informele bijeenkomsten en excursies, bijvoorbeeld naar de tuinen van de Royal Horticultural Society in Wisley of naar een van de historische buitenplaatsen in de omgeving van Guilford. Een middag winkelen in Londen behoort ook tot de mogelijkheden, want met een trein ben je in 35 minuten op Waterloo Station.

Nog een prettige bijzonderheid is dat het vertalen bij de plenaire zittingen simultaan zal gebeuren, dat wil zeggen dat de congresgangers per koptelefoon naar de taal

Vreemd

Als het mooi weer is, kan ik me nooit indenken, dat het ooit nog eens anders zou kunnen worden. Natuurlijk zou ik dat zo langzamerhand wel moeten weten, maar toen mijn man en ik eind juni met stralende zon van de Franse Zuidkust af naar huis reden, hadden we zoiets van: dat blijft zo tot Holland. Het bleef inderdaad zo, vier uur lang, lekker onbezorgd rijden over een prachtige weg door een fantastisch mooi landschap. Toen ineens begon het te druppelen. We geloofden het niet, want de zon scheen nog, maar nog geen kwartier later reden we in hoosbuien, die de ruitenvissers zelfs op hun hoogste stand nauwelijks konden verwerken. De camping, waar we onszelf al hadden zien zitten aan 't eind van de middag, op het terrasje achter een glaasje bier, passeerden we om vier uur, maar 't had geen enkele zin, om nu al van de weg af te gaan en in de regen de tent op te zetten. We reden door en om zes uur stond het vast, dat het deze keer maar een hotel moest worden. 't Werd Hôtel Royal in Châlons-sur-Saône, waar we een kamer met badkamer namen. Vooral dat bad leek me een verrukking, na vier weken kamperen. Een jongen zou de bagage naar boven brengen, maar mijn man moest eerst zien, dat hij de koffers en toiletassen tussen de kampeerspullen vandaan wurmd. Toen hij de achterbak openmaakte, kletterden er een paar tentstokken op straat en ondertussen stond dat Franse jongetje op het trottoir in de regen hardnekkig Engels tegen me te praten. Dat had hij blijkbaar geleerd: „Tegen buitenlanders spreek je Engels.”

Terwijl mijn man even later de auto in de garage van het hotel zette, werd ik alvast door een juffrouw naar onze kamer gebracht. Eerst leek het een donker hol, omdat naar goed Frans gebruik, de luiken dicht waren, maar toen de juffrouw het licht aangeknipt had, bevond ik me in een onvoorstelbaar luxueus vertrek, met een glazen kroonluchter en zware goud-gele gordijnen en net zo'n spreij over een enorm lits-jumeaux. Er stond nog een groen pluizen bankstel en een ijskastje met een televisietoestel erop. De badkamer was roze en in het halletje zag ik mezelf verreisd en verkreukeld in een levensgrote spiegelkast.

Of het nu kwam door die dichte luiken of door de regen, die ik buiten onafgebroken op een afdakje hoorde kletteren of misschien door het gespannen rijden op de autoweg, met al die auto's met vol licht aan, die bij het passeren geweldige fonteynen van water opspatten, ik weet het niet, maar toen ik alles bekeken had, dacht ik aan onze dierbare onderwegtent en midden in de kamer, onder de kroonluchter, barstte ik opeens in snikken uit. 't Was gek, maar ik kon niet ophouden en zo trof mijn man me even later aan, in tranen op het groen pluizen bankstel. „Dat is vervreemd,” zei hij, alsof hij me voorstelde aan iemand, waarvan ik al vaak gehoord had, maar die ik nog nooit had ontmoet. „Je had meteen je koffer in de kamer moeten omkeren,” was de raad, die ik achteraf van een van m'n schoonzons kreeg, maar mijn man om me heen, die onmiddellijk de luiken opende en wat te drinken uit het ijskastje haalde, bracht me alweer wat tot leven. Het bad en lekker eten in het restaurant beneden verzoenden me ook wel met de situatie, maar toch was ik dolblij, toen we de volgende dag weer in de auto zaten. Het regende nog steeds. „Anders hadden we nu een kletsnatte tent moeten inpakken,” zei mijn man voldaan, maar vreemd genoeg duurde het nog uren, voor ik volop van deze wetenschap kon genieten.

Ans Spigt.

van hun keuze kunnen luisteren (Duits, Frans of Engels). Uit zuinigheidsoverwegingen hadden we eerst besloten om de tolken consecutief te laten vertalen, waarbij een spreker telkens zijn betoog moet onderbreken om de porties in twee talen te laten herhalen.

(vervolg op pag. 3)

Ontwikkelingssamenwerking op humanistische grondslag

Het Humanistisch Instituut voor Ontwikkelingssamenwerking – HIVOS – zet zich al bijna tien jaar in ten behoeve van basisgroeperingen in de Derde Wereld. HIVOS steunt hun initiatieven, bijvoorbeeld op het gebied van vakopleidingen, huizenbouw, landbouw en veeteelt, het opzetten van productie- en exportgroepen.

HIVOS werkt samen met haar partners in de ontwikkelingslanden op basis van wederzijds vertrouwen. Doen er zich problemen voor dan tracht men deze gezamenlijk op te lossen, waarbij ook het verschil in kulturele achtergrond overbrugd moet worden. HIVOS zal haar partners niet voorschrijven hoe ze hun zaken moeten regelen. Noch zal zij niet ter zake doende voorwaarden stellen aan het verlenen van hulp. Samenwerking kan alleen samenwerking worden genoemd, als denkpatronen zoals „wij” en „zij” achterwege worden gelaten, en als op voet van gelijkheid en met respect voor elkaar wordt gehandeld.

Deze werkwijze en filosofie slaat goed aan en trekt de aandacht. Het aantal partners stijgt gestadig. En ook de Nederlandse Overheid heeft door HIVOS tot haar medefinancieringsprogramma toe te laten, blijk gegeven van waardering voor de projecten die via HIVOS worden verwezenlijkt.

Hoe denkt humanistisch Nederland erover? Een aantal humanisten steunt ons reeds door middel van giften of leningen – gegeven vanuit de overtuiging dat ontwikkelingssamenwerking op humanistische grondslag van belang is. Ook zijn er die door deelname aan een HIVOS Komitee

zich meer actief op het gebied van ontwikkelingssamenwerking begeven.

Toch zijn er nog velen bij wie ontwikkelingssamenwerking buiten de activiteiten-sfeer ligt. Op hen doen wij een dringend beroep de getrokken grenzen te verleggen en de ontwikkelingslanden binnen het gezichtsveld te halen.

Welk ontwikkelingsland u ook bekijkt, er zijn velen die u nodig hebben bij het afleggen van de lange en harde weg naar zelfontplooiing, een weg die vol obstakels ligt. Met de beperkte middelen die haar ter beschikking staan, tracht HIVOS – tezamen met haar partners – deze obstakels zoveel mogelijk op te ruimen. Helpt u mee? Helpt u mee onze middelen te vergroten, zodat meer barrières geslecht kunnen worden en meer mensen de weg naar zelfontplooiing kunnen inslaan? Hoe u dat kunt doen?

U kunt ons individueel steunen. Maar wellicht kunt u ook als afdeling van het Humanistisch Verbond de adoptie van een pro-

Op weg naar een betere toekomst?

jekt overwegen, of gezamenlijk HIVOS een lening verstrekken. Wij geven u gaarne inlichtingen over ons projectenfonds (opgebouwd uit giften), over ons leningenprogramma en over onze adoptieprojecten. Een HIVOS Komitee? Ook daarover kunnen wij u alles vertellen.

Op welke wijze u het werk van HIVOS wilt steunen is geheel aan u. Of u onze activiteiten ten behoeve van basisgroeperingen in de Derde Wereld wilt steunen? Dit is naar wij hopen een rethorische vraag die u kon-kreet kunt beantwoorden door het stellen van een positieve daad.

Cora Ouweleen.

Stichting HIVOS, Huygenspark 37, Den Haag. Giro: 716.000 - tel: 070 - 882264

Humanist

eindredakteur a.i.: Aart Weiland

Gedrukt op kringloop-papier bij Lumax, Utrecht.

Redaktie-adres: Hum. Verbond,
Oude Gracht 152, Utrecht. Tel. (030)
31 81 45.

Abonnementsprijs voor niet-leden:
f 18,- per jaar t.n.v. Humanistische
Pers, postgiro 58, Utrecht.

Hoewel het heel boeiend kan zijn om te horen hoe virtuoos sommige tolken minutenlange teksten, zonder enige aantekening te hebben gemaakt, woordelijk kunnen vertalen, gaat dat op den duur toch wel erg vervelen. Bovendien is het natuurlijk ontzettend tijdrovend. Nu blijkt dat simultaan tolken niet zo veel duurder is dan consecutief, kunnen we ons deze plezieriger methode permitteren.

Ernst van Brakel, directeur IHEU

We hebben inmiddels weer een paar interessante contacten gelegd met organisaties die zich bij de IHEU willen aansluiten. Om te beginnen de Amerikaanse Society for Humanistic Judaism. Deze naam lijkt misschien op het eerste gezicht wat vreemd; zijn de Joodse leer en het humanisme wel met elkaar te rijmen? Voor ik een paar artikelen van de leider, rabbi Sherwin T. Wine, had gelezen, wist ik er ook niet goed weg mee. Maar ik heb nu wel begrepen dat het om een echt humanistische organisatie gaat. Misschien kan er in een volgende Humanist nog eens aandacht aan Wine's ideeën worden besteed, in deze berichtenrubriek is daar niet voldoende plaats voor.

Dan hebben we in Noorwegen „Det Norske Hedningsamfun”, een vereniging van vijf à zeshonderd mensen die zich heidenen noemen. Jammer genoeg weten we nog niet precies wat hun werkzaamheden zijn omdat geen van de leden van de IHEU-commissie de literatuur die zij ons toestuurden, kan lezen. Wie van de lezers kent er goed Noors en wil ons daarmee helpen?

Verder kregen we een verzoek om inlichtingen van de Arbeitsgruppe autonomen Humanisten in Zwitserland. Dit is een

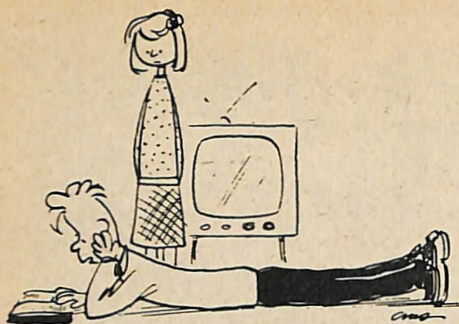
kleine werkgroep die volgens de statuten niet meer dan dertig leden mag hebben, maar die moeten dan wel allemaal zeer actief meedoen.

Via lezingen, publicaties, forumdiscussies, deelname in andere organisaties (bijvoorbeeld voor mensenrechten), door medewerking aan radio- en televisieprogramma's proberen zij de ontwikkeling te bevorderen van wat zij (letterlijk vertaald) noemen: een nieuwe atheïstische maatschappijfilosofie, evenals de toepassing daarvan in een nieuw staatshumanisme. Onderwerpen waar zij zich mee bezig houden zijn onder meer: scheiding van staat en kerk, euthanasie, dienstweigering op gewetensgronden en vormingsonderwijs.

Met Deense humanisten hebben we nog steeds weinig contact, maar we hopen gauw iets te horen van een Deen die Frank de Mink in Engeland heeft gesproken tijdens een conferentie over moral education, dat is wat wij humanistisch vormingsonderwijs noemen.

Ten slotte nog een goed nieuwtje: we hebben eindelijk een vrijwilligster gevonden die het IHEU-secretariaat wil helpen met allerlei administratieve karweitjes en wel mevrouw C. van der Bijl-Benthem. Daar zijn we erg blij mee.

Nettie Klein

Soorten van relaties (uit *Religious Humanism*, lente 1976)

Ontmoeten

Het informatieve tijdschrift van het groepswerk van het Humanistisch Verbond kwam in sept. 1977 met een dubbelnummer uit.

De redactie (Albert Nieuwland, Jan Hein Mooren en Denijs Bru) bracht de volgende onderwerpen:

In *Existentiële crisis en het onbewuste* bepleit de Amerikaanse econoom (!) Walter A. Weisskopf een hervinden van de religieuze dimensie, „een verloren werkelijkheid”, zonder in oude godsdienstige begrippen en dogma's te vervallen. Een weg naar dit Atlantis ziet hij bijv. in het spel. Via een herwaardering van het spel als communicatievorm kan het mechanistische van ons leven doorbroken worden en de band met het omvattende religieuze onbewuste hersteld. De psychoanalyse heeft van het onbewuste volgens hem maar een rationeel-beperkt beeld gegeven.

In *Over normbesef en identiteit* filosofeert Hans Roggeveen over stof opgeworpen in een Rotterdamse gespreksgroep van het H.V.

Jan Hein Mooren behandelt in *Afstand in ontmoetingsgroepen* een verschijnsel, dat zich in allerlei vormen overal voordoet en dat vaak niet opgemerkt wordt. De goede lezer kan wellicht tot goede opmerker promoveren.

Een nog veel gehoorde vraag is die naar wat voor soort mensen de ontmoetingsgroepen van het H.V. bevolkt. Naar deze en meer vragen hebben Elly Abas en Theo Roodenburg een onderzoek ingesteld.

In Amsterdam heeft dit voorjaar een wat speelsere vorm ontmoetingsgroep gedraaid, die daarom Spelgroep gedoopt werd en waarop één van de begeleiders Wim Roeleveld en 2 deelnemers Lodewijk Koenen en Fenny van Heek hun visie gaven.

Tenslotte houdt Janine Roedema een pleidooi voor het vormingsmodel in het humanistisch vormingsonderwijs.

In *Onderwijs- versus vormingsmodel* zet ze beide welbewust nogal zwart-wit tegen elkaar af om de discussie los te krijgen.

De prijs van dit dubbelnummer bedraagt f 6,-. Jaarabonnement: f 17,50 postgiro 456508 t.n.v. A. Nieuwland, J. W. Brouwerstraat 18, Amsterdam.

Nobelprijs voor A.I.

De redactie sluit zich gaarne aan bij de vele gelukwensen aan Amnesty International met dit blijk van waardering voor hun streven naar grotere humaniteit.

HET VLOEIBARE

Bloed is zo makkelijk

In tegenstelling tot hart, lever, longen, nieren etc. heeft het vloeibare lichaamsdeel „bloed” twee grote pluspunten boven al die andere organen.

't Is even onmisbaar, dat wel. Máár: voor transplantatie is bloed heel wat gemakkelijker dan enig ander orgaan, en in de tweede plaats is daar het grote pluspunt, dat de gever er nauwelijks hinder van ondervindt. Bloed groeit n.l. verrassend snel weer aan. Bij gezonde donors – en anderen mogen geen bloed geven – is gewoonlijk al na een week het haemoglobine-gehalte weer normaal.

De Nederlandse bloedtransfusie begon in 1926 te Rotterdam, dus kort nadat de gezwoolen chauvinistische rijmelarij „Wien neerlands bloed door d'ad'ren vloeit” als volkslied aan de kant was gezet en door het Wilhelmus vervangen. Op de tekst waarvan overigens ook wel iets valt aan te merken sinds mei 1940, maar dit terzijde.

De oprichter, dr. H. C. J. M. van Dijk, stonden twee principiële uitgangspunten voor ogen, toen hij geheel in zijn eentje een bloedtransfusie-dienst begon. Die uitgangspunten zijn nu, ruim 50 jaar later, nog steeds dezelfde gebleven:

1. Bloed wordt vrijwillig, belangeloos afgestaan, en
2. de gever mag geen voorwaarden verbinden aan dit afstaan.

Voor alle gezinden

Een groot aantal mogelijke voorwaarden zouden door donors kunnen worden gesteld. Men hoeft nog niet direct te denken aan „alleen voor humanisten” of juist „niet voor humanisten” – er zijn vele voorbeelden uit de praktijk.

Mijn bloed mag niet gebruikt (verspild) worden voor:

een bepaald ras;
kapers en terroristen;
moordenaars of andere criminelen;
abortus provocatus;
communisten;
alcohol- en druggebruikers;
ongeneeslijk zieken, enz. enz.

Afgezien van de uiterst moeilijke praktische problemen om op elke zak of fles bloed te vermelden voor welke patiënten dit bloed niet mag worden gebruikt – om van de controle daarop maar te zwijgen – acht het Rode Kruis elke voorwaarde principieel verwerpelijk.

Een donor die enige voorwaarde, welke dan ook, stelt, wordt niet geaccepteerd. Hij heeft eenvoudig geen recht om via zijn bloed invloed te gaan uitoefenen op de Nederlandse rechtspraak. Want daar komt het in laatste consequentie immers op neer. De bloedgever zou dan gaan meebe-slissen over de strafmaat, n.l. of een bepaalde persoon medische hulp mag hebben of maar beter kan overlijden.

Bloed wordt beschouwd als een medicijn, waarover alleen artsen en dan nog alleen

op grond van medische indicatie mogen beslissen of, wanneer en hoeveel aan een bepaalde patiënt wordt toegediend.

Moraal, godsdienst en politieke overtuiging van donor zowel als patiënt blijven buiten beschouwing.

Het stille wonder

Dr. Van Dijk, had in 1926 een voorspoedige start, maar toen hij 4 jaar later de organisatie wilde overdragen aan het Nederlandse Rode – toen nog Roode Kruis – rezen er wel bezwaren. Als die toename van transfusies steeds maar doorging, hoe zou men dan ooit aan voldoende donors kunnen blijven komen?!

En toen ging het nota bene nog slechts om een paar duizend halve liters per jaar.

Nu, in 1977, zijn er al heel wat dagen waarop 2000 porties PER DAG aan patiënten worden toegediend . . .

De jaarlijkse groei bedraagt zo'n 15.000 porties bloed, waarvoor zeker 10.000 donors méér nodig zijn, afgezien nog van de 10.000 nieuwe donors, nodig ter vervanging van afgekeurden en van hen, die de leeftijd van 65 jaar hebben bereikt.

Inderdaad is deze goedgeefsheid van ons volk een wonder te noemen, dat niet – zoals wel eens gedacht wordt – samenhangt met onze grote welvaart. Want in de Verenigde Staten en gedeeltelijk in West-Duitsland, twee landen, rijker nog dan Nederland, wordt lang niet alle bloed gratis verkregen. Daar moet soms dik voor betaald worden.

Wat zul je ook anders, als de arts zegt dat je leven er van afhangt en er geen vrijwilliger is te krijgen?

De goedgeefsheid is in Nederland bovendien in alle stilte bereikt. Geen grote reclame-campagnes of STER-spots zijn nodig geweest om mensen te bewegen zich te laten keuren voor eventuele geschiktheid als bloedgever.

De „reklame” wordt vooral bedreven door de donors-zelf. Dat blijkt bijvoorbeeld uit een actie in Amsterdam ondernomen, toen daar in 1976 een tekort aan donors dreigde te ontstaan. Advertenties, met hulp van het bedrijfsleven geplaatst, brachten niet het gewenste resultaat.

Toen besloot de leiding van de bloedbank de werving op een andere wijze aan te pakken.

Alle ingeschreven donors kregen een schriftelijk verzoek, of zij asjeblijft wilden proberen een collega, vriend of familielid te bewegen, zich als donor te melden.

Het succes was boven verwachting: binnen enkele weken had men ruim 5000 nieuwe aanmeldingen binnen, alleen al in de hoofdstad. Een wachtlijst werd noodzakelijk . . .

Mond-tot-mond-propaganda is blijkbaar het meest effectief.

Hoe dan ook, het stille wonder voltrekt zich: in 1977 zijn al ver boven de 300.000 donors ingeschreven en hun aantal groeit nog dagelijks.

LICHAAMSDEEL

Moét ook groeien, want er worden steeds meer mogelijkheden van die wonderbaarlijke vloeistof ontdekt. De medische wetenschap blijft vooruitgaan en zeker op dit gebied.

Nieuwe mogelijkheden

Zo heeft men nieuwe mogelijkheden gevonden om met één portie bloed meerdere patiënten te helpen.

Patiënt nummer één heeft alleen de rode bloedlichaampjes nodig voor zijn genezing, nummer twee daarentegen alleen de witte. Nr. 3 is al voldoende geholpen met het plasma, nr. 4 met trombocytensuspensies, nr. 5 met immunoglobuline enz. Tot 12 verschillende patiënten kan men met één portie bloed helpen. Dit „in stukjes snijden” van bloed heet versnijden of fractioneren.

Aan deze, in moderne laboratoria uitgevoerde versnijdingen is het te danken, dat er niet nóg meer donors nodig zijn.

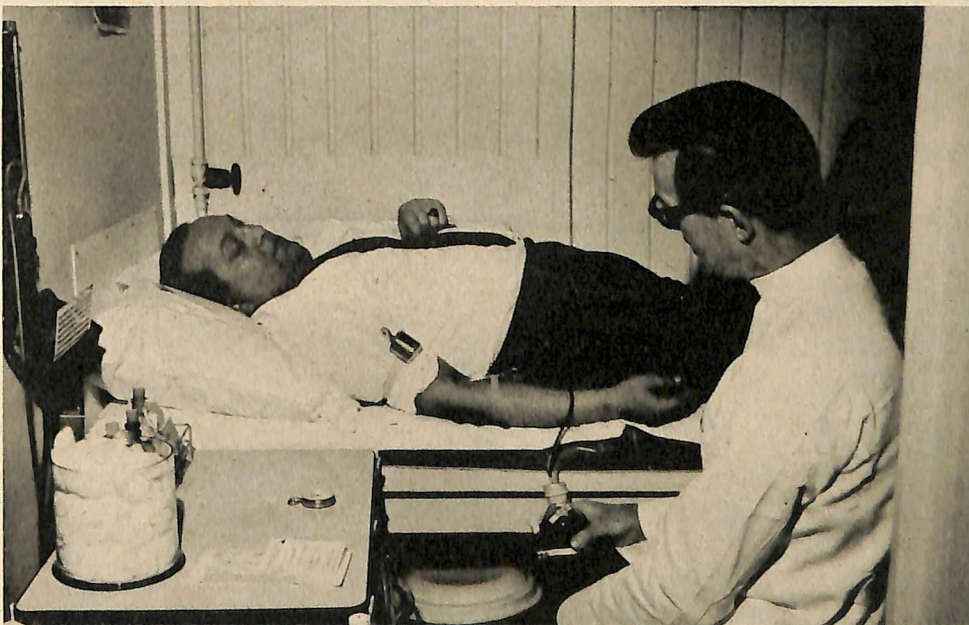
mes is, geeft zichtbaar bloed. Wie vaak zulke wonden heeft gehad, associeert „pijn” met bloed”.

Terecht.

Máár: deze associatie zet zich in het onbewuste dikwijls vast als: waar bloed is, daar is pijn, en dát gaat uiteraard niet altijd op. Zeker niet voor transfusie.

Hier ligt één der drie oorzaken waardoor volwassen mensen soms belachelijke angst voor een „prik” tonen, of bij het zien van een flinke plas bloed zich onwel gaan voelen.

In de tweede plaats is *het onderwijs in de lagere-school-periode* schuldig aan die abnormale angst voor bloed. Op school wordt bloed n.l. bijna altijd in ongunstige zin gebruikt, althans in verband gebracht met akelige gebeurtenissen. Er vinden bloedige veldslagen plaats, de vesting wordt verdedigd tot de laatste druppel bloed, tegen . . . ja natuurlijk tegen bloed-dorstige monsters. En als de haat erg groot

Op een zekere dag MOET echter een tekort optreden wanneer de behoefte aan bloed blijft toenemen – en zeker als dat gebeurt in het tempo van de laatste tien jaren.

Geloof en bijgeloof

Grote groepen gezonde mensen, overigens best bereid wat voor hun naaste te doen, blijven huiverig voor het donorschap.

Daar zijn in hoofdzaak drie oorzaken voor aan te wijzen, n.l. ervaringen in de kindertijd, de school-periode, en in de derde plaats: de godsdienstige voorstellingen.

Ervaringen in de kindertijd

Elke verwonding, of het nu van een blikje, van speelgoed, prikkeldraad, schaar of

wordt, kun je iemands bloed wel drinken. Al die bloederige verhalen suggereren, dat er met dat griezelige rode vocht in je lijf wel iets loos is.

Alleen als het over koningshuizen gaat, over de geschiedenis van de adel en hun bloedverwantschappen, is het opeens niet zo „eng” meer. Maar dát soort mensen heeft dan ook *blauw* bloed in de aderen . . .

Een derde oorzaak van de huiver voor bloed is gelegen in de *godsdienstige opvoeding*. Zowel bij Islamiëten, Joden als bij Christenen speelt bloed een belangrijke symbolische rol. Islamiëten en Joden eten, als zij zich aan hun godsdienstig ritueel willen houden, zelfs geen vlees dat niet kosher is geslacht.

Christenen zeggen te geloven, dat het

Geld of bloed

Moet men bij het geven van geld terdege uitkijken, aan wie het ten goede komt, bij het geven van bloed hoeft dan niet – en kán het zelfs niet. Het op deze pagina geplaatste artikel „Het vloeibare lichaamsdeel” vertelt over de opmerkelijke goed-gaafheid van ons volk – wat bloed betreft.

Bij onze zuiderburen mogen wij als bijzonder zuinig bekend staan, dat gaat beslist niet op voor het geven van bloed ten behoeve van de zieke medemens.

bloed van Jezus reinigt van alle zonden. Ook hier een, vrij voor de hand liggende, associatie van bloed en pijn, n.l. de marteldood aan het kruis.

Is het zo vreemd, dat godsdienstig opgevoede mensen, ook al zijn zij later overtuigde humanisten geworden, haast instinctieve huiver bezitten voor alles wat met bloed te maken heeft?

„Ik kan geen bloed zien”

Omdat het als gevolg van de bovengenoemde drie oorzaken herhaaldelijk voorkomt, dat mensen „geen bloed kunnen zien”, worden de donors bij het afnemen van hun bloed dikwijls zo plat mogelijk gelegd.

Dan kunnen zij hun eigen bloed niet zien stromen . . .

In strijd overigens met de voorschriften, want die zeggen juist dat de donor gemakkelijk in de kussens moet worden geïnstalleerd, ongeveer zoals wanneer je in bed wilt gaan zitten lezen.

Bloed moet. Bloed doet goed.

Tot zover over het „stille wonder” van honderdduizenden Nederlanders, die vrijwillig, belangeloos en zonder luidruchtigheid het Rode Kruis voorzien van een permanente, nog steeds groeiende stroom van bloed.

Wie een boeiend boekje (72 pag.) wil lezen over dit onderwerp, kan terecht bij de Centrale Medische Bloedtransfusie Commissie, Plesmanlaan 125 te Amsterdam. In 1975 publiceerde deze commissie „Bloedtransfusie”, geschreven door de arts A. W. Mellema, oud-directeur van het Nederl. Rode Kruis te Rotterdam. Prijs f 5,-; giro 632.000 ten name van de C.M.B.C.-A'dam.

Begin september 1977 kwam in de reeks „Algemene Ontwikkeling” een deeltje uit, dat in eenvoudige taal, voor schoolgebruik bedoeld, een overzicht geeft van de geschiedenis én van het werk in de moderne bloedbanken. Losse nummers van „Bloed” kosten f 1,50; giro 551.599 ten name van uitgeverij IVIO, Lelystad.

Voor het schrijven van dit verhaal is naast eigen donor-ervaringen, van beide publikaties gebruik gemaakt. Ze hebben, evenals trouwens dit artikel, *niet uitsluitend* informatieverstrekking ten doel; een neven-doel is propaganda om zich als donor aan te melden.

Aart Weiland

Leiden

Op een forumavond woensdag 19 oktober zullen o.a. twee bekende persoonlijkheden naar voren treden - en wellicht een discussie met elkaar aangaan: Bisschop Simonis en Ir. Schwarz, vice-voorzitter van het Hum. Verbond. Forumleider is Jac. v.d. Hoeven, pastor bij

de studenten ecclesia in Leiden. Plaats: Rapenburg 24, Leiden (Augustinus) Aanvang: ongeveer 20.15 uur. Discussievragen o.a.: Is een kerk essentieel voor het geloof? Heeft het geloof invloed op iemands instelling, opstelling of handelen? Waarom zou men moeten geloven?

Alkmaar e.o.

Een weekend over „soorten van relaties” te Bergen a/zee van het gewest wordt gehouden op 29 en 30 oktober en kost u f 17,50. Beneden 18 jaar f 10 en beneden 12 jaar zelfs gratis. Er komt geen aparte circulaire over. Geeft u zich op bij het gemeenschapssekretariaat A. Agnesstraat 16 in Alkmaar, tel. 072 - 112053 tot uiterlijk 20 oktober a.s. Albert Nieuwland schrijft over dit weekend in het gemeenschapsblad van Alkmaar e.o. het volgende:

Het woord „relatie” is zwaar beladen en wordt meestal gebruikt om de meest intieme en intense verhouding tussen mensen aan te duiden: „Hij of zij heeft een relatie met een vriend . . .”; „Die en die relatie is stuk gelopen!!!” Maar is de babbel met de buur, het klopje op de schouder van de collega en de knip-oog naar de juffrouw van het loket niet óók

een relatie? En zijn deze huis-, tuin- en keuken-relaties eigenlijk niet minstens zo belangrijk in het leven als de diepe en emotionele? Moeten we niet oog krijgen voor allerlei schakeringen in relaties; voor zakelijke, prille, onzekere, vastgelopen, rijpe, horizontale, verticale, klets, seksuele, spel en wat-al-niet-maar voor relaties? - Relaties omvatten inderdaad het hele scala tussen de meest oppervlakkige, vluchtige en zakelijke verhoudingen aan de ene kant en de meest diepgaande, blijvende en emotionele aan de andere. Allen vormen ze het geschakeerde palet van de mogelijkheden, waarmee mensen, vaak zonder het te weten, elkaar en zichzelf vormen én misvormen, maken én breken. „Menselijke relaties” is een belangrijk onderwerp vooral in deze tijd van veranderingen. Vandaar dat het (in discussie-, spel- en andere vorm) centraal zal staan op bovengenoemd weekend.

Tilburg

Humanisering van het strafrecht - dat is het onderwerp waarmee wij ons dit seizoen willen bezighouden. Om de discussie hierover op gang te brengen vonden wij mr. Huib de Ruyter uit Breda bereid tot een inleiding. Hij noemt die: humaniteit in het recht en de rechtsgang. Plaats: hotel Buitenlust, Tilburgseweg 222, Breda. Tijd: maandag 24 oktober, 8 uur n.m.

Rotterdam

Humanisme en arbeid - dat is het thema van donderdag 20 oktober om 8 uur in het Hum. Centrum aan de Provenierssingel 48 te Rotterdam. Nico Schouten, docent sociale akademie, zal spreken over Fromms visie op arbeid. Nadere inl.: A. Bustraan, tel. 010-502261, of bij Jack Tsang.

Harderwijk-Nunspeet

Ila Schoutsen zal op 20 oktober de eerste avond van een serie van vier geven met als thema: „Begeleiding van gespreksgroepen” Restaurant „IJsselmeer”, Havendam 4 te Harderwijk, aanvang 8 uur.

Bussum

Stagiaire stimuleert gemeenschap

Toen Paul Kruiswijk twee jaar geleden, bij een van de laatste contacten die we hadden, het idee opperde om in Bussum een stagiaire te werk te stellen, moest ik de gedachte wel even verwerken. Al gauw werden de mogelijkheden duidelijk, zodat het erg jammer was dat deze eerste opzet voortijdig beëindigd moest worden. Des te prettiger was het, onverwacht en geheel onafhankelijk van de eerste poging, een nieuwe aanvraag te krijgen. Margreet de Leeuw deed in september 1976 haar intrede en verwierf zich langzaam maar zeker een plaats in onze gemeenschap. Zij doet de MBO-opleiding bij de Stichting voor Opleiding tot Sociale Arbeid. De stage duurt twee jaar, een financiële vergoeding kunnen wij niet geven helaas. Van te voren had ik een schema opgesteld van werkzaamheden waarvan ik vermoedde dat ze in de lijn van de opleiding lagen. Dit werd geaccepteerd en strekte vooral in het begin, tot leidraad in het werkoverleg met Margreet. Wat kan een middelkleine gemeenschap aan activiteiten bieden in zo'n geval? Daarvoor hoefden we maar te putten uit de voorraad on vervulbare wensen zoals: hulp bij het leden-, zieken- en bejaardenbezoek. Het begeleiden van de dames (ongeveer vijf) die dit al jaren deden. Het opzetten van een cursus om nieuwe mensen voor dit bezoekwerk te werven.

Het leiden van gespreksgroepen (praat- en contactgroepen). Het verlenen van bijstand in geval van hulpaanvraag (dit komt sporadisch voor). Verder naar buiten toe, het leggen van contacten met plaatselijke instellingen voor sociale dienstverlening. Ten overvloed kwam daar nog bij, het bijwonen van de bestuursvergaderingen van de gemeenschap.

Ik had slechts een flauw vermoeden van hetgeen er van een stage-begeleiding verwacht werd. Om de verantwoordelijkheid niet alleen te hoeven dragen, vroegen we hulp van Richard Lukacs. Van ons schema werd het volgende gerealiseerd. Hij adviseerde om te beginnen met een „profiel” te maken van de gemeenschap. (Het was op zichzelf een interessante ervaring dat de uitslag overeen kwam met het beeld dat we ons als bestuur in de loop van de tijd hadden gevormd.) Ook hielp Richard bij het opstarten van een praat- en contactgroep (eenzaamheid). Ook zorgde hij voor toepasselijke stencils over humanistische geestelijke verzorging.

Verder hebben Margreet en ik wekelijks overleg over de gang van zaken. De laatste tijd, nu zij ingewerkt is, wordt dat wat minder. Vanuit deze werkzaamheden groeide snel het contact met de leden. De wijkbijeenkomsten die zij organiseerde droegen hier-

Amsterdam

Medio oktober starten weer een aantal gespreksgroepen, een praatgroep, een spelgroep, ontmoetingsgroepen voor „beginners” en „gevoerden” en een training in het begeleiden van groepen. Inlichtingen bij: Albert Nieuwland, J. W. Brouwersstraat 18, Amsterdam, 020-791015.

toe veel bij. Op het ogenblik zijn wij met een kleine werkgroep bezig een opleiding (als zo'n groot woord gebruikt mag worden in dit verband) voor te bereiden voor „bezoekdames” (heren zijn hiervoor nog niet te vinden). Margreet volgt een part-time opleiding. Een hele dag in de week en dit jaar anderhalve dag. Zij heeft zich, naast haar gezin, met bewonderenswaardige ijver en toewijding op het gemeenschapswerk toegelegd. Een van de problemen van zo'n stage is, dat het een tijdelijke zaak is. Er mag geen gat vallen, als de post onvervuld blijft. We hebben ons dat wel gerealiseerd, maar helemaal te voorkomen is het niet. Margreet helpt zoeken naar mensen die haar zelf gecreëerde taak desnoods in gedeeltes, kunnen overnemen. We zullen Margreet node missen en hopen stilletjes dat ze als echte vrijwilligster nog iets zal kunnen blijven doen.

Frans Engel

Militaire tehuizen

Vanuit mijn humanistische overtuiging ben ik bereid allerlei takken van de humanistische stam te steunen. Maar met die „militaire tehuizen” heb ik, al van oudsher, moeite.

Ik heb namelijk een grondige afkeer van het militaire spel, zoals dat over de gehele wereld door een klein deel van de mensheid wordt gespeeld, maar wel ten koste van deze wereld en zijn bewoners. Voor zover het in mijn vermogen ligt zal ik dan ook altijd die bewegingen, groeperingen en akties steunen die er op uit zijn de zinloosheid van (militair en ander) geweld aan te tonen. Dit gewelddenken komt, voor zover ik het kan overzien, voort uit een levensbeschouwing die lijnrecht tegenovergesteld is aan de humanistische. Zo ondersteun ik b.v. volledig de akties die gericht zijn tegen militaire taptoes. Dergelijke evenementen zijn immers versieringen van het militaire apparaat, die er op uit zijn de ware bedoelingen ervan te verdoezelen. Voordat ik kan overwegen uw aktie voor militaire tehuizen te steunen zou ik meer moeten weten dan ik nu doe. Ik wil graag zekerheid hebben over de vraag in hoeverre deze tehuizen niet ook het negatieve en onmenselijke (anti-menselijke) van het militair denken, zo niet aktief dan toch wel passief, steun geven. Het artikel van S. van de Belt in „Humanist” geeft hierover jammergenoeg geen uitsluitsel. Hij spreekt over een „sfeer van vrijheid en openheid” zonder echter te spreken over wat er in die „sfeer” gebeurt.

Is er in de militaire tehuizen van het H.T. een duidelijke en ongehinderde mogelijkheid over het verwerpelijke van het militair denken en handelen te spreken?

Komen onderwerpen aan de orde als chemische oorlogvoering, napalm, fragmentatiebommen, ontbladeringstechnieken, neutronenbom, Luns' rol, lidmaatschap NAVO, fascistisch geweld, het machtsdenken en zijn gevolgen, onderdrukking, apartheid, Chili of een onderwerp als geweldloze weerbaarheid – om maar wat te noemen? En wel zo dringend dat de jongens werkelijk over dit soort zaken (gaan) nadenken?

Worden, met andere woorden, de dienstplichtigen geholpen bij het zich bewust worden van het systeem en het model van denken waarin zij hun dienstplicht vervullen?

Pas als ik helderheid heb t.a.v. dit soort vragen kan ik beslissen of ik het adjektief „Humanistisch” aan uw tehuizen terecht

vind of niet en of ik dus bereid ben uw werk te steunen.

Omdat het best zou kunnen zijn dat financiële akties ten behoeve van de H.M.T.'s stroef verlopen omdat meer humanisten deze twijfels hebben, hoop ik een duidelijk en bevredigend antwoord te ontvangen.

Hengelo, W. Hengeveld

Eerbied voor het leven

Ik wil graag reageren op Frans Engels' artikel in ons nummer van 15 september over de vraag, of de vredesweek ook voor ons is. De week van 18-25 september is zoals de laatste jaren het geval was de VREDESWEEK.

Het I.K.V. geeft een schat aan informatie over het thema uit. Of we christen of humanist zijn het gaat om MENSEN.

Het gaat om onze medeverantwoordelijkheid.

„Onze gemeenten” moeten centra van ONRUST worden, waardoor de bevolking wordt geïnformeerd en wakker geschud over het dreigende levensgevaar dat van deze vermeende bescherm-god uitgaat (de bewapening). Nederland draagt f 1.500.000 per uur bij, aan de bewapening!

Als men hierover na gaat denken kom ik tot de conclusie dat de MENS waanzinnig bezig is.

Mensen moeten in verzet komen tegen de hogere defensie-uitgaven.

Mijnheer van Agt zet zich enorm in om het ongeboren leven te beschermen maar hij ziet er geen been in om het geboren leven te laten vernietigen.

Mijnheer van Agt is voor meerdere defensieuitgaven.

Mijnheer van Agt is voor meer bewapening!

Dat is huichelen. Dat is niet eerlijk. Zo'n man heeft twee gezichten. Hoe kun je nu vanuit de bijbel je inzetten voor het ongeboren leven te behouden en tegelijkertijd je inzetten voor meer bewapening.

Dat is ongeloofwaardig. De kerken doen hun best om de kernbom uit Nederland te krijgen.

Dat is noodzakelijk, om te kunnen overleven.

Voor deze wapens geldt niet alleen, dat het doel de middelen niet heiligt, maar ook dat het doel door deze afschuwelijke middelen niet eens wordt bereikt.

Zevenaar, Maaike Karman van Zanten

Congresmotie kernenergie

Naar aanleiding van vragen hierover in de onlangs gehouden vergadering van de Verbondsraad, vermelden wij nog dat deze motie werd verzonden aan de voorzitter van de minister-raad, de leden van de Tweede Kamer der Staten Generaal, het Nederlands Instituut voor Vredesvraagstukken, het Actie-Comité tegen Kernenergie, de IHEU, de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties en Minister Lubbers van Economische Zaken. Laatstgenoemde antwoordde ons o.m. dat hij onze oproep tegen afremming van het energieverbruik ondersteunt en dat daartoe ook wetelijke initiatieven zullen worden genomen. Tenslotte refereerde hij in zijn antwoordbrief aan zijn visie met betrekking tot de kernenergie. (Belangstellenden kunnen hiervan kennis nemen in het nummer van 4-5-1977 van Economisch-Statistische Berichten).

Radioprogramma's

Hilversum 1, zondag 9.30-10 uur

Zondag 23 oktober 1977

Maar dat doe je toch zelf!

Een programma over zelfhulpgroepen. Te vaak wordt direct de deskundige, professionele helper erbij geroepen. En te vaak ook ervaart iemand die in de problemen zit, dat de technische oplossing van de deskundige een oplossing is vanuit de buitenkant. In zelfhulpgroepen proberen mensen met eenzelfde probleem elkaar te helpen vanuit hun ervaringen.

Samenstelling: Piet Brinkman

Presentatie: Karel van de Graaf

Zondag 30 oktober 1977

Helpers weg?

In onze vervreemdende samenleving lijkt het alsof voor iedere hulpvraag een speciale hulpverlener te vinden is. Op de achtergrond raakt waartoe mensen ook zonder diploma in staat kunnen zijn.

Samenstelling: Casper Vogel

Presentatie: Karel van de Graaf

De armoede van een tennisclub

In Broek-in-Waterland kreeg de Algemene Tennisvereniging van de gemeente geen toestemming tot het schenken van zwak-alcoholische dranken in hun kantine. Het bestuur deelde dit op 31 aug. aan de geachte leden mede met o.a. de volgende tekst:

„Om deze reden kan ook de aangekondigde gezellige avond ter afsluiting van het toernooi op 3 september a.s. niet doorgaan”.

Ik weet zelf niet precies wat ik daarbij moet denken. Het geeft mij namelijk op een of andere manier beslist wel te denken. Heeft iets te maken met mijn vermoeden dat alcohol voor veel mensen erg belangrijk is. Zonder drank geen feest. En dan iedereen mij altijd vertellen dat het niks geeft om niet te drinken. Dat heb ik altijd al waarde-loze mededelingen gevonden.

Op een of andere manier ben ik mij m'n

eigen niet-drinken altijd nog zeer bewust. Na jaren.

En ik heb niet de illusie dat dit overgaat. Telkens opnieuw is het een confrontatie. Die ik wel eens bespreek met buitenstaanders. En dan, meestal, het antwoord krijg, dat het alleen maar m'n eigen gevoel is. Want, zeggen ze dan, er zijn immers zoveel mensen die ook niet drinken. Zwangere vrouwen bijvoorbeeld; ernstige suikerpatiënten; enz.; en dan denk ik bij mezelf „daar heb ik het niet over, dat is wat anders”.

(lees door op pag. 8)

Een aangrijpende prent van de art nouveau-kunstenaar Eugène Grasset. Heroïne-verslaving krijgt in Nederland dramatisch veel aandacht, maar de verslaving aan alcohol is veel meer verbreid en neemt nog steeds toe. Zie artikel „De armoede van een tennisclub”

Tennisclub (slot van pag. 7)

En dan opeens de ontdekking dat een groep mensen, de tennisclub, een feest afgelasten omdat er geen drank is. Dat is helaas een bevestiging van mijn geloof dat onze samenleving draait, of wordt geolied, met alcohol. Groepen mensen achten gezelligheid of ontspanning onmogelijk zonder dat spul. Dat realiseer ik mij opeens weer zeer goed. En ik voel mij weer opstandig worden.

En tevens realiseer ik mij de bijzonderheid van de beweging van de A.A. (Anonieme Alkoholisten). De training in de groep, elke week weer, waar je gesterkt wordt in je gevecht tegen de drank. De groep waar mijn vragen worden beantwoord zonder dat ze gesteld zijn.

Ik krijg daar bevestiging van mijzelf. Op een manier die ik nergens anders ooit ben tegengekomen. Weerstand, conditie, tolerantie, doorzetting, ja wat al niet. Als je maar komt. En doorgaat met komen.

Niet denken dat je na één, of zelfs enkele keren begrijpt waar het over gaat. Doorgaan. Iedere dag weer. En leren aanvaarden dat je bij sommige dingen gewoon met vragen blijft zitten. Leren ook dat dat niet erg is. Sommige dingen geven je te denken, zoals dat bericht over die tennisclub.

En dan ben ik ontzettend blij dat ik de weg naar A.A. heb gevonden; het is de belangrijkste gebeurtenis uit mijn leven geweest.

XX

De reden waarom dit artikel eindigt zonder naam van schrijver of schrijfster zal voor ieder wel duidelijk zijn.

Het tel.nr. van Anonieme Alkoholisten vindt u in enkele grotere steden onder A.A. of anders wil de Jellinek-kliniek in Amsterdam (tel. 020 - 227151) u graag een adres in uw omgeving opgeven.

Vrij of vogelvrij

Ik heb vier dagen door de Ardennen getrokken, alleen, te voet, met rugzak en tentje. Het was geweldig fijn om te doen. Wat denkt u als u dit leest? Leuk voor zo'n jonge knul, of: Kan je doen als vrije jongen? Dan moet u weten dat ik geen knul ben maar een vrouw en dat ik met mijn 41 jaar dan wel niet stok, maar ook zeker niet piep meer ben. Maar wees gerust, u staat niet alleen als u vindt dat deze manier van vakantie houden vooral voor jongens is. Als ik bij boerderijen aanbelde om te vragen of ik daar voor een nacht mijn tentje mocht opzetten en men hoorde dat ik „toute seule” en „à pied” was, vielen de monden open van verbazing, niet – leek me – omdat ik helemaal alleen en te voet was, maar omdat ik als *vrouw* helemaal alleen en te voet was.

Vogelvrije vrouw

Maar behalve verbazing, wekte dit blijkbaar ook andere gevoelens. Een jonge boer, op wiens land ik een nacht mocht kamperen, kwam me in de avondschemer opzoeken, en echt niet om m'n behuizing te bekijken: hij maakte zelfs z'n broek al los! Na zeker tien keer te hebben benadrukt dat ik „dat” niet wilde – „vraiment pas” – werd ik uiteindelijk met rust gelaten. Later dacht ik: hoe zou deze man het hebben gevonden als hij een mannelijke kampeerder op z'n grond had en z'n vrouw was daar op bezoek gegaan?

Ik vond het een rustig idee dat ik de volgende nacht op een camping zou kunnen staan, maar daarin had ik me vergist: vergelijkbaar gelazer! Als vrouw alleen word je blijkbaar geacht iedereen ter beschikking te staan en als je alleen bent, kan je dat

zeker alleen maar noodgedwongen zijn. „Mais êtes-vous contente d'être seule?!” Waar ligt dit toch aan? Waarom worden mannen alleen veel meer met rust gelaten? Hoe zouden mannen reageren als wij vrouwen – *hun* vrouwen – hun rol eens een poosje zouden overnemen?

Wat doe je er tegen?

Nu is het niet zo dat ik door deze ervaringen mijn trektocht heb laten bederven. Ze hebben me – zoals u ziet – wel enigszins aan het denken gezet, maar voor de rest heb ik ze op dat moment proberen te zien als onderdeel van het avontuur dat zo'n eerste trektocht alleen toch wel was. Maar leuk was het niet. Een volgende trektocht zou beslist prettiger zijn zonder deze bijdrage tot het avontuur. Als u in dit verband suggesties voor me hebt, zou ik ze graag van u horen. Zou het misschien helpen om er zo onaantrekkelijk mogelijk uit te zien, nors te kijken, me als lesbisch voor te doen, een bordje om mijn nek te dragen met daarop in duidelijke letters „Niet beschikbaar”? Of toch, in geval van toenadering, maar weer vriendelijk maar zeer nadrukkelijk, ook al is het tot 10 keer toe, zeggen dat ik „dat” niet wil – „vraiment pas”?

Op lange termijn zou het misschien kunnen helpen als we onze ervaringen en ideeën op dit gebied wat meer in de openbaarheid zouden brengen. Maar zo lang wil ik een volgende trektocht niet uitstellen, daarvoor is deze me toch te goed bevallen. Maar zelf zie ik geen korte-termijnoplossing. U misschien? Nogmaals, suggesties zijn erg welkom, van vrouwen, maar zeker ook van mannen. Denkt u mee?

Len de Schipper

Het kuiken

Waar is de tijd dat wij nog eitjes waren?
Dat ik zo knus in 't warme nestje lag?
Ik was nog kaal en had geen rosse haren,
ik had een schaal en hoorde niet of zag.

Thans ben ik reeds een kuiken van vier weken
en scharrel wat op 't vuile neerhof rond.
Thans kan ik reeds van 't gekke leven spreken.
En kippenvoer, dat vind ik niks gezond.

Een kuiken is, helaas, erg te beklagen.
Het is geen kip, maar ook geen eitje meer.
Ik moet zo vaak de scherpste spot verdragen,
van lelijk jong, uilskuiken, en zo meer.

Ach, was ik maar een mooi rond ei gebleven,
een spierwit ei waar zelfs geen vlek op zat,
ik had geen pootjes nu om staan te beven,
ik had geen kop van kippenwijsheid zat.

Gaston Durnez

(uit „Hooikoorts” uitgave van Standaard-boekhandel Antwerpen-A'dam, z.j.)